

MÉCSVILÁG

A SÁROSPATAKI NÉPFŐISKOLA NYÁRI TANFOLYAMÁNAK
ALKALMI KIADVÁNYA I.
VI. ÉVFOLYAM 2. SZÁM 1992. JÚLIUS 5.

MINDENKI A FEDÉLZETRE!

Örömmel és büszkeséggel jelenteném: menetrendünk tökéletes, a nemzedékek közötti csatlakozás példaszerű Sárospatakon. Ugyanis azon a napon hajózik be a Nagydiófa alatti kikötőbe az öreg népfőiskolások csapata, amelyiken mi - valamelyest fiatalabbak - vitorlát bontunk. Ugyanis július 4-5-én találkoznak a fél évszázaddal ezelőtti Szeretetfalva lakói, az egykori csizmás diákok, s kezdjük mi, mai népfőiskolások ideit, kéthetes nyári tanfolyamunkat vasárnap este. Csakhogy füllentenénk, ha tudatosságot, tervszerűséget mondanánk. A prózai igazság ugyanis az, hogy az egybeesés merő véletlen. Mi úgyszólván semmit sem tudunk eleink konkrét programjáról, s az ő találkozójuk szervezői sem érdeklődtek nálunk. Tekinthetjük mindezt szimbolikusan, vagy ne dramatizáljuk a helyzetet? Kölcsönösen és szemérmesen hunyjuk be szemünket? De hiszen mi látóutakat tervezünk a minket körülvevő szűkebb-tágabb világban, hogy értsük azt, és megértessük magunkat. Legyen bármilyen is ez a számunkra adott világ. Benne vagyunk, mélyen benne vagyunk, mint a görcs a fában. Nem szakadhatunk ki belőle egyetlen napra sem. Részletkérdés - mondhatnám magánügy -, hogy a Nagydiófához elzarándokoló Csurka István és további népnemzeti gerincű, bús, mélymagyar testvéreink eljönnének-e, eljönnek-e a mi megnyitónkra, ahol a Magyar Köztársaság elnöke,

a liberális Göncz Árpád szól a mai fiatalokhoz. Részletkérdés, mert mi - Patak legjobb hagyományaihoz híven - igenis egyszerre vagyunk tradicionalisták, liberálisok, szociálisan érzékenyek, keresztények és kételkedők. Vagyis emberek. Osztatlanul és töretlenül. Meg persze magyarok. Mivel mongolok, finnek, indiánok és gagauzok nem lehetünk. Ide lettünk plántálva. Tehát magyarok vagyunk. Bontsunk hát vitorlát és induljunk a soron következő, kalandokat és veszélyeket rejtő látóútra! A következő két hétben egy hajóban utazunk. Ugyanaz a horizont vesz körül bennünket. (A látványról alkotott véleményünk persze meg fog oszlani.) A legfürgébb azonnal másszon fel az árbockosárba, s mihelyt megpillantja belátható jövőnk elmosódó kontúrvonalait, azokat a ma elérhetetlennek tűnő partokat, azonnal kiáltson teli torokból: Föld! Föld! Akkor levonjuk a vitorlákat. Behajózunk az ismerős kikötőbe, s hazamegyünk hazánkba és házaikba. S majd azt mondjuk: itthon vagyunk.

Balázsi Károly

BESZÉLŐ ISZONY

Oly korban élünk itt Magyarországon, most - 1992-ben -, amikor a beszélőviszony helyett úrrá lesz felettünk a beszélő iszony. A vitatkozó felek, az ország irányítására hivatott elitek elbeszélnek egymás mellett, miközben a hallgatag többség iszonyattal figyeli a számára érthetetlen szócsatáikat, megborzadva látja a mondatok értelme mögött kivillanó szándékok brutalitását. Ugyanakkor mint hiénák, publicisták és humoristák siserehada hangolja még nagyobb gyűlöletre a hahotázó publikumot a parlament, a pártok rovására olcsó poénokkal, bombaként ható vitriolos elméncségekkel - holott mindenki tudja, hogy a demokrácia olyan rossz államforma, melynél még nem találtak ki jobbat. Miközben mindenki a rendszerváltást akarja - szóban, verbális szinten -, s ahhoz képest, hogy a liberalizmust közhelyszerűen mindenki elfogadja, az akarat, a tett mezején régi ideológiai reflexek működnek: a régi jó paternalista állam gondoskodását, bőkezűségét, mecenatúráját sírjuk vissza - s ugyanakkor a központi hatalom (ti. a koalíció) centralizációjának, egyfajta újraállamosításnak a rémével riogatjuk egymást. Jogállamiságot kiáltunk a Justicia-terv ellenében, s ugyanakkor politikai döntéséért üdvözljük a köztársasági elnök urat, miközben a miniszterelnök jogi érveit holmi '74-es kormányhatározatra hivatkozása miatt leállampártizzuk. De folytathatnánk a példál elöszámlálását a politikai élet tágabb teréről vett esetekkel is! Szociális érzéketlenséggel vádoljuk a kormányt, miközben borzadva látjuk a költségvetési hiány nagyságát. A legnépszerűbb politikusok egyike nyíltan a vállalkozók adókönyvitését követeli, miközben ugyanez a közvélemény (már

ti. az, amelyik Palotást mint kedvencét (délkeleti) a bérből és fizetésből élőket adóztató, népnymorító MDF-es koalíciót kárhoztatja. A pénzügy ellenzéki (SZDSZ) tudorai az infláció elszabadulását prognosztizálják, s ugyanakkor még élénken emlékszünk a kárpótlási törvény ellen javasolt, állampolgári jogon kiosztandónak vélt 20 ezres kötvény-tervükre. A "guruló dollárokban" besározódott pufajkás ex-külügyész mint MSZP-elnök a NATO-ba való belépést indítványozza a parlamentnek - míg pártja ugyanebben az ügyben népszavazást követel. A Népszabadság vezércikk-írója ugyan korábban elvetette volna a kárpótlást (ha rajta múlt volna), most, - hogy mégiscsak beadta igényét holmi elkobzott bodrogközi tanya iránt - újabb kárpótlást követel: immáron azért az elmaradt haszon miatt, hogy ti. a kárpótlási jegyeiért csak ezután tud IBUSZ-részvényt vásárolni. S végül: miközben mindenki tudja, hogy az állam nem szervezheti a gazdaságot, hisz éppen ez volt a nagy útvesztés, ami miatt ide jutottunk (lásd államadósság), eközben minden politikai vitának - kiváltképp a dúló média-háborúnak - az a közvélemény felé szajkózott legfőbb ellenérve, hogy a kormány miért nem a gazdasággal törődik.

Széthúzás, régies szóval visszavonás - ez az a nagy magyar betegség, melyben a nemzet leledzik. Ahelyett, hogy megérteni akarnánk egymást, oda sem figyelünk már a másik szavaira. Reflex-szerűen bélyegzünk meg szándékokat, törekvéseket - ráadásul olyan előítéletek sugallataira hallgatva, melyeket nagyon szégyellnénk, ha be tudnánk azokat vallani akár magunknak is.

Mit lehet tenni? - ez a kérdés e keserű diagnózis után. A válasz: tanulni! A fejlett nyugati demokráciáktól, a régi magyar

reformtörekvésekből, egymástól. Meghallgatni a régi leckét, amit ki akartunk hagyni 1917 miatt: hogyan kell modern társadalmat építeni az egyén (individuum) szabadságának fundamentumán a köz javára, a nemzet üdvére. A nagy ideológia-izzony csillapodtával újra végignézni a XIX/XX. század eszméin, mi bennük az a közös mag, melyre nézve összebékíthetők egy plurális társadalom sokszínűségét biztosítandó. »Ez a mi munkánk, s nem is kevés« Ehhez kívánok mint szekcióvezető minden résztvevőnek eredményes kéthetet Patakon.

Szolnoki Tibor
a történelmi szekció vezetője

LÁTÓUTAK

Igy nevezték eleink, a két háború közötti Szeretetfalva lakói azokat a kiruccanásokat, szociográfiai gyűjtőutakat, tanulmányi kirándulásokat, amelyeket, mi kései utódok falukutatásnak, terepgyakorlatnak tudományoskodtunk különféle jószándékú tanügyi buzgalmaink közepette.

Aki ugyanis tudni szeretné, hogyan élnek kortársaink, testvéreink a közvetlen közelünkben - a Hegyközben, Bodrogeközben, Hegyalján, Magyarországon, s általában a naprendszer harmadik bolygóján - elmegy hozzájuk, meglátogatja és megkérdezi őket.

Ezt a műveletet megtehetjük különféle célok jegyében és különféle technikák segítségével. Egy a lényeg: nemcsak nézünk, hanem látunk is.

Vállalkozzunk tehát látóutakra! Ismerkedjünk a világgal szóban, írásban, képből, hangban, személyesen! Ezért utazunk majd szárazföldön és vízen, fogadunk

vendégeket nemre, fajra, felekezetre és világnézetre való tekintet nélkül. Kérdezünk, válaszokat keresünk, kísérletezünk, kételkedünk, gondolkodunk. Külön-külön és együtt. Mert mi készültünk. Elterveztük ezt a két hetet. De hogy végülis milyenre sikeredik, az már rajtunk múlik. Külön-külön és együtt.

Jó utat, látóutat kívánok a Csapat minden tagjának.

Balázsi Károly
a társadalomismereti szekció vezetője

AZ EVANGÉLIUM EREJE A MAI EMBER SZÁMÁRA

A Református Szekció vezetősége nevében szeretettel köszöntöm a kéthetes nyári tanfolyam résztvevőit. Elsősorban a határon túlról jött barátainkat illesse megbecsülés, de kitüntetett szeretettel vagyunk minden jelentkező iránt. Bízunk abban, hogy ez a rövidre szabott idő elegendő lesz egymás megismerésére, barátságok kötésére és a felvetett témában való elmélyülésre.

Sárospatakról tudni illik, hogy nemcsak a tudomány művelésének melegágya volt, hanem évszázadok óta a keresztyén hit kisugárzásának fellegetvára is. Hosszú időn keresztül a református hitélet nagyjai éppúgy szerepet játszottak a pataki szellemiség kialakításában, mint a tudós tanárok.

Örömmel üdvözljük, hogy a társadalmi átalakulás lehetővé tette a visszatérést a 30-as évek hagyományaihoz. Újra helyet kapott a református gondolatvilág a helyi népfőiskolaimozgalomban, visszatérve és felújítva a református teológia professzorainak országos jelentőségű kezdeményezését.

"Mécsvilág"-ként indult el Ujszászy Kálmán és Szabó Zoltán munkássága nyomán a mozgalom, mely később reflektorfényként világította be - elsősorban a Bodrogyó és a Hegyköz akkori fiataljainak szürkének mondható életét.

Úgy az élet dolgainak ismeretében, mint a hitbeli dolgok megszerzésében nagy lehetőséget hordozott a pataki népfőiskola.

A kéthetes együttlét átfogó programja: Az evangélium ereje a mai ember számára.

Úgy érezzük, hogy zaklatott világunkban, a lelki dolgokban is szétszórt ember számára szükség van egy olyan köszikla szilárdságú támpontra amely megnyugtat, biztonságérzetet, lelki tartást ad, egymás szeretetben történő elhordozásában segít.

Ez a támpont a keresztyén világ és benne a hívő ember számára Isten testet öltött szeretete Jézus Krisztus.

Célunk az, hogy "egymás hite által épüljünk" - oly módon, hogy a mindennapra szóló előadásokat ne csak meghallgassuk, hanem megvitassuk azokat a gondolatokat, amelyek bennünket és általában sok embert foglalkoztatnak. Ne legyen nyitott kérdés, megválaszolatlan ne hagyjunk egy fontos dolgot sem. Reméljük, hogy az előadói kar olyan ismeretanyagot továbbít felénk, amelyet megértünk, megvitattunk és elfogadunk.

Minden szekciónak a munkáját ez idő alatt és azon túl kísérelje Isten áldása.

Baráti szeretettel:

Balázsi Zoltán
a református szekció vezetője

TEHETSÉGGONDOZÁS-IMMÁR HARMADSZOR

Magam részéről nem kis izgalommal tekintek a népfőiskolánk e nyári rendezvényei elé. Már a szekcióba történő válogatás is komoly feladványt jelentett, hiszen túljelentkezések miatt az eredetileg tervezett húsz fős keretlétszám igen kevésnek bizonyult. Ha a beküldött munkák kvalitása alapján válogatunk, akkor a már visszatérő hallgatóink részesezhetnek volna előnyben és a fiatalabb zsendülő tehetségek közül kellett volna sokat visszautasítanunk. Fordított esetben a régi barátaink közül találkozhattunk volna kevesebbel. Így született az a salamoni döntés, mely szerint megnövelve a keretlétszámot három csoportban dolgozik e nyáron a képzőművészeti szekció. Sándor Zsuzsa és Balogh István kollégáim külön szakmai programot dolgoztak ki e csoportmunkához, jómagam pedig a művészettörténeti szekció programját állítottam össze.

E nyáron is sikerült megnyerni több neves szakembert, akik segítik szellemi épülésünket és akik közül többen már visszatérő kedves vendégek népfőiskolánkon. Így találkozhatunk e nyáron is Balogh Jenővel a Képzőművészeti Főiskola ny. tanszékvezető egyetemi tanárával, Feledy Gyula Kossuth-díjas grafikusművésszel, Bálványos Huba grafikusművésszel, tanszékvezető főiskolai tanárral és lesz vendégünk Dr. Végyvári Lajos művészettörténész professzor, Dr. Fügedi Márta néprajzos kandidátus, Gyulai Líviusz Munkácsy-díjas, Erdemes művész. Segíti a munkánkat Dr. Dankó Katalin régész, a Rákóczi Vár igazgatója és Pocsainé Eperjesi Eszter a Református Kollégium múzeumának vezetője. A fakultatív műhelymunkában Balogh Istvánné és Kovács Gábor lesznek tanáraik.

Egyszóval: mi készültünk és éppen ezért tekintünk izgalmas várakozással

a két hét elé. Csetneki József animátor, volt pataki diák lesz újra a csoport összefogója. Most már csak Önökön, Rajtatok múlik kedves hallgatónk, hogy élnek-e, éltek-e az általunk jó szívvel nyújtott lehetőségekkel. Tehetséggondozó munkánk közös akarattal elér-e nemes célját mindannyiunk gazdagodására?

Dobrik István
a művészeti szekció vezetője

PLUSZ EGY SZEKCIÓ AZ EGYETEMES MAGYARSÁGÉRT

Kedves Barátaink minden történelmi és földrajzi magyar tájról és valamennyi szekcióban!

Az ideai januári szándéknyilatkozat után egyesületünk igazi értelmiségi kísérletre szánta el magát: lehetőségein belül, rövid időre, mit sem gondolva nemzet-szomszédaink jelenlegi szándékaival, afféle határok nélküli táj hazába képzelet magát. A Sárospataki Népfőiskola négy szekcióban 24 határainkon túl élő magyar jelentkezőt fogad testvérként, társként a soraiba. Célunk, hogy a történelem és a kisebbségtudat önfelmérésére ne csupán nemzetiségi tükörben legyen módja a nyelvhasználatban, iskolai végzettségben úgy is hátrányos helyzetű, önvédelemre szorított magyarság (körünkbe érkezett) képviselőinek.

Inkább pedagógusi derűvel, mint költői borúlátással nézve a dolgot: igaz, hogy egész Európa követett el önmagával szemben harakirit 1914-18 között, de a jelen kérdése hazán belül és kívül úgyis egy lényegű: elszigeteltség vagy egyetemesség.

A provincializmus a szemléletben egyaránt megnyomorítja a gondolkodást Budapesten, Patakon vagy Királyhelmeceken.

Egyenrangú (legalább lélekben nem kisebbségből) polgárosulni képes európai itt is ott is csak azokból lehet, akik tudásukat hozzáértésüket megmutatni, érdekeiket és jogukat pedig megvédeni tudják a megváltozott társadalmi körülmények között. Ezekhez egyszerűen nélkülözhetetlen a korszerűség: a versenyképes tájékozottság, a gondolati-nyelvi és kifejezésbeli hatásosság, az intellektuális és lelki pallérozottság követelménye.

Mivel a környező országok magyarjai lehetőségeik és mindenekelőtt az értelmiségi eligazítás hiányai miatt éppen ezeken a területeken szenvedtek hátrányt, - itt kell segítenünk. Valamiképpen az önzetlen (s nem a különb vagy okosabb) testvér gesztusával.

Mivel a magyar irodalom lényegéhez tartozik, hogy koronként és szükség szerint nem tisztán irodalmi feladatokat is magára vállal, van olyan "Tóránk", amelynek megismerésével, magyarázataival egyszerre tanuljuk a szép nyelvet és a helyes, hasznos gondolkodást.

A Sárospataki Népfőiskolai Egyesület külön lehetősége biztosít erre a fajta elmélyülésre. A határainkon túli magyar népfőiskolások egy további (virtuális) szekciót fognak alkotni a két hét folyamán - afféle magyarságismereti szekciót. Valamennyien szorosan kötődnek majd az eredeti érdeklődési körükhöz, de emellett s ezen felül folyamatosan bekapcsolódhatnak a külön nekik szánt foglalkozásokba, beszélgetésekbe. A programsorozat így kiegészülhet olyan nyelvi, irodalmi hagyományörző és -újító témakörökkel, amelyek segítik a biztonságadó azonosságtudat kialakulását vagy megerősödését.

Csak egész kultúrából és teljes anyanyelvi műveltségéből kinövő ember tud hivatalos állami nyelven

vitaképes maradni - nem árt hát mélyebben ismerni egy kis népnek több irányban nyitott nagy irodalmát, mert erőt adhat, azt hiszem.

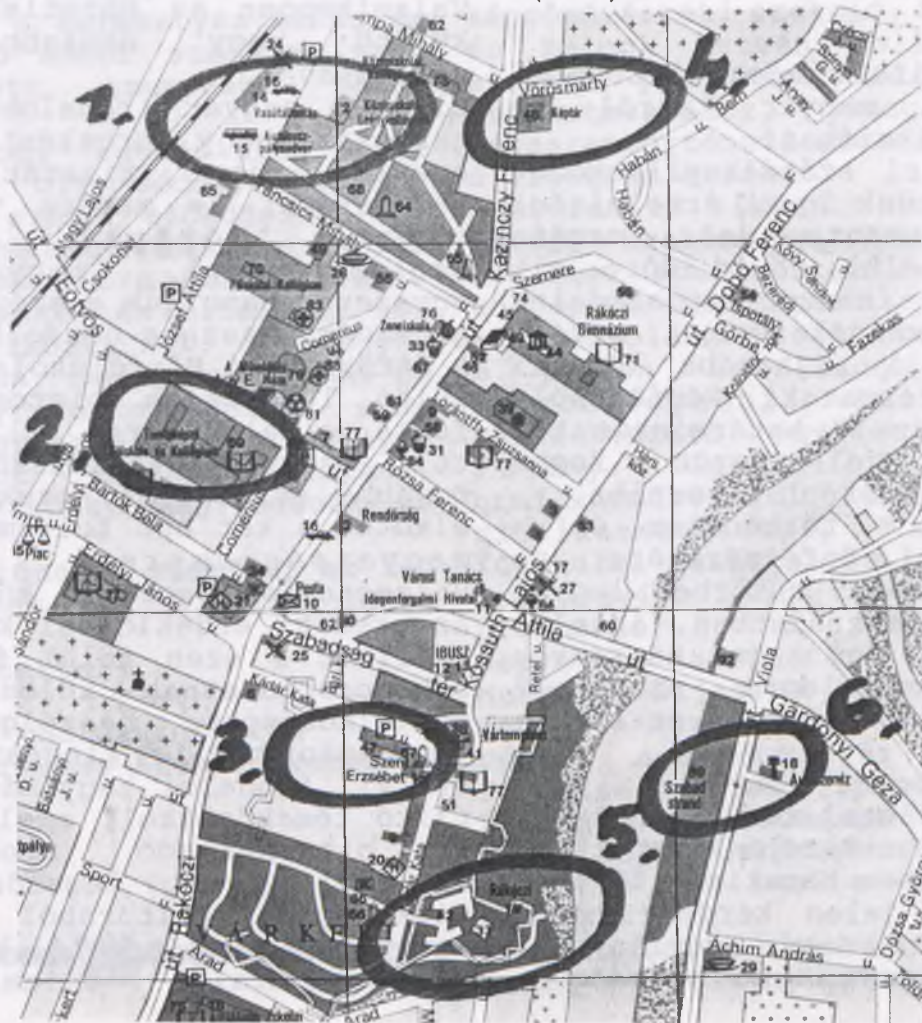
Munkamódszerünk az olvasás, a beszélgetés, a vita és az integrált előadások, programok feldolgozása lesz. Segítségünkre sietett a szerencse: hallatlan értékes, saját kis könyvtárat sikerült összeválogatni az érintett gondolkörökhöz.

E szekciónak nincs "személyzete", valamennyi program és minden eddig végiggondolt szándék mozgatójaként: Isten hozott!

Baranyai Katalin
a határon túli magyarok koordinátora

SZÍNHELYEK:

1. Vasútállomás
2. Comenius Tanítóképző Főiskola és kollégiuma
(A történeti, a társadalomismereti és református szekciók színhelye. Itt lesz a szállás is.)
3. Képtár
(A I. képzőművészeti csoport bázisa, továbbá a "Mécsvilág" szerkesztőségének otthona és az esti programok színhelye.)
4. Domján-ház
(A II. képzőművészeti csoport munkahelye és a képzőművészeti fakultációk színhelye.)
5. Rákóczi Vár
(A művészettörténész csoport munkahelye.)
6. Strand
(...)

Sándor Zsuzsa

Baranyai Katalin

Hugli Emese

Szolnoki Tibor

Balázsi Károly

Balázsi Zoltán

Dobrik István

Bordás István

Csetneki József

Kántor István

IDŐPONTOK

- étkezések: reggeli 8.00 - 9.00
                  ebéd 13.00 - 14.00
                  vacsora 18.00 - 19.00

- A délelőtti foglalkozások általában 9.00 órakor, a délutániak - 15.00 órakor, az estiek 20.00 órakor kezdődnek. Az ettől eltérő időpontokat konkrét esetben tudomásotokra hozzuk.

Levélcímünk: Sárospataki Népfőiskolai Egyesület, Sárospatak 3950 Szent Erzsébet tér 4. Telefon: 06/41-11-640

Napos kánikula

LAPZÁRTA

A "Mécsvilág" következő lapzárta július 11-én 18 órakor lesz. Ebbe a lapszámba már a ti írásaitokra számítunk. Várunk minden olyan megnyilvánulást, ami a népfőiskola programjaival és feladattal kapcsolatos. Véleményteket ne rejtsetek véka alá, ne fukarkodjatok az írásokkal. Várjuk nemcsak a konkrét beszámolókat, hanem az egyéni benyomásaitok lejegyzését is. Zengezményeiteket az animátoroknak vagy a szekcióvezetőknek adhatjátok le. Jó munkát kíván és kér szerkesztőség!

A NÉPFOISKOLA ÁLLANDÓ MUNKATÁRSAI:

Dr. Balázsi Károly tanszékvezető főiskolai docens, társadalomismereti szekció vezetője
Dr. Dobrik István művészettörténész, főiskolai docens, a képzőművészeti szekció vezetője
Balázsi Zoltán református lelkész, a református szekció vezetője
Szolnoki Tibor történész, a történeti szekció vezetője
Dr. Baranyai Katalin a határon túli magyarok koordinátora
Hugli Emese társadalomismereti szekció animátora
Csetneki József képzőművészeti szekció animátora
Vinnainé Vékony Márta református szekció animátora
Takács Gábor történeti szekció animátora
Sándor Zsuzsa főiskolai adjunktus
Balogh Istvánné főiskolai adjunktus
Balogh István főiskolai adjunktus
Kántor István általános animátor
Bordás István a Népfőiskolai Egyesület titkára

MÉCSVILÁG

Sárospataki Népfőiskola nyári tanfolyamának alkalmi kiadványa
Felelős szerkesztő:

Dr. Balázsi Károly
Szerkesztik: a szekcióvezetők,
Bordás István
Csetneki József
Szedés: Kovács Angéla